

จิตสาธารณะในโรงเรียนแพทย์: เปรียบเทียบในนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 ของคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล

เบญจมาศ ประทุมไทย พร.ด. (กายวิภาคศาสตร์และชีววิทยาโครงสร้าง)^{1*}

บงกช ธุระธรรม วท.ม. (กายวิภาคศาสตร์และชีววิทยาโครงสร้าง)*

อิรวีสร์ พุ่มอยู่ วท.ม. (กายวิภาคศาสตร์)*

¹ ภาควิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

* ผู้ติดต่อ, อีเมล: benjamart@nmu.ac.th

Vajira Med J. 2018; 62(4): 327-34

<http://dx.doi.org/10.14456/vmj.2018.30>

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

วิธีดำเนินการวิจัย: เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 195 ราย แบ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 67 ราย ชั้นปีที่ 2 จำนวน 76 ราย และชั้นปีที่ 3 จำนวน 52 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามจิตสาธารณะ จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย: ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 มีจิตสาธารณะโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการใช้สิ่งของในมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการเคารพสิทธิ และด้านหน้าที่รับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อจำแนกตามชั้นปีการศึกษาพบว่านักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสาธารณะไม่ต่างกัน ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสาธารณะต่ำกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ อย่างไรก็ตามเมื่อจำแนกตามเพศ และเกรดเฉลี่ย พบว่านักศึกษามีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน

สรุป: ผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าจิตสาธารณะของนักศึกษาแพทย์จะลดลงเมื่อระดับการศึกษาอยู่ในชั้นปีที่สูงขึ้น

Public mind in Medical School: A Comparison of 1st-3rd Year Medical Students at Faculty of Medicine Vajira Hospital

Benjamart Pratoomthai PhD (Anatomy and Structural Biology)^{1*}

Bongkoch Turathum MSc (Anatomy and Structural Biology)*

Thirawass Phumyoo MSc (Anatomy)*

¹ Department of Basic Medical Science, Faculty of Medicine Vajira Hospital, Navamindradhiraj University

* Corresponding author, e-mail address: benjamart@nmu.ac.th

Vajira Med J. 2018; 62(4): 327-34

<http://dx.doi.org/10.14456/vmj.2018.30>

Abstract

Objective: To examine and compare the public mind of medical students at Faculty of Medicine Vajira hospital, Navamindradhiraj University.

Methods: This is a descriptive study. The subjects were 195 medical students in academic year 2015 composing 67 first-year, 76 second-year, and 52 third-year medical students. The instrument used for collecting data was a Likert-type, five-point rating scale questionnaire of 20 items on public mind. The data were analyzed by using descriptive statistic methods such as mean, percentage, and standard deviation.

Results: The results revealed that the 1st-3rd year medical students had high level of public mind in both overall and individual aspects. As each aspect was determined, the highest rated aspect was avoiding destruction of public; the second rank was public respect; and the lowest aspect was responsible for the maintenance. Public mind in the 1st and 2nd year medical student was not significantly different, whereas in the 3rd year medical student was lower than other years. However, there is no difference on their public mind in other factor such as gender and grade point average.

Conclusion: The result suggested that the level of public mind declined in higher educational levels among medical students.

Keywords: Public mind, medical students, educational levels

บทนำ

จิตสาธณะหมายถึงคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งสาธณะที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของ หรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน การใช้สิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงการรักษาสิ่งของที่เป็นส่วนรวม¹ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลให้คนในสังคมปัจจุบันมีค่านิยมทางวัตถุมากขึ้น เกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง นึกถึงประโยชน์ส่วนรมน้อยลง ซึ่งเป็นสัญญาณของการขาดความมีจิตสาธณะ ดังการศึกษาของสุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2544) ที่พบว่าสาธณะสมบัติต่าง ๆ เช่น สอนสาธณะ ไตรศัพทสาธณะ สนามกีฬาสุขา เป็นต้น มีสภาพทรุดโทรมและชำรุดเสียหาย เพราะผู้ใช้บริการขาดสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งของที่เป็นส่วนรวม² ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ในปัจจุบันคำว่าจิตสาธณะได้รับการกล่าวถึงมากขึ้น เพื่อปลูกฝังให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธณะมากกว่าตนเอง นั่นหมายถึงทุกคนต้องมีการให้มากกว่าการรับ การปลูกฝังจิตสาธณะควรเริ่มตั้งแต่เด็ก เพราะเป็นวัยที่มีความไวต่อการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมอย่างยิ่ง³ ดังนั้นสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาจึงมีผลอย่างมากในการที่จะช่วยปลูกฝังจิตสาธณะของเด็กเหล่านี้

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นรอยต่อระหว่างวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ การปลูกฝังจิตสาธณะของนักศึกษาช่วงนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ให้บัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาต่าง ๆ ต้องมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านคุณธรรม ซึ่งหมายถึงการพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรมทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม⁴ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปลูกฝังจิตสาธณะให้นักศึกษาระดับอุดมศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมหรือสาธณะ จะเป็นการสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคคล และเป็นหน้าที่ที่สำคัญหน้าที่หนึ่งของคนในสังคม

ในการเป็นผู้ให้ รู้จักการเสียสละ ร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวมช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช เป็นหนึ่งในสถาบันระดับอุดมศึกษา ภายใต้การกำกับของกรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตแพทย์เพื่อออกไปรับใช้สังคม ซึ่งนอกจากนักศึกษาแพทย์จะต้องเป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์พร้อมในการอุทิศตนเพื่อสังคมและส่วนรวม ดังพระบรมราโชวาทในสมเด็จพระบรมราชชนก “ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่งลภ ทรัพย์ และเกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพ ไว้ให้บริสุทธิ์” แล้วยังสืบพระราชปณิธานรัชกาลที่ 6 “เพื่อประโยชน์สาธณะและสุขภาพประชาชน” ซึ่งคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาลได้ให้ความสำคัญดังกล่าวดังได้กำหนดให้การมีจิตสาธณะเป็นอัตลักษณ์ของนักศึกษาและบุคลากร เช่นเดียวกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช นั้นหมายความว่านักศึกษาและบุคลากรจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตสาธณะในระดับสูง อย่างไรก็ตามที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาว่านักศึกษาแพทย์มีจิตสาธณะอยู่ในระดับใด จึงเป็นที่มาของการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับของจิตสาธณะของนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา ซึ่งดำเนินการภายหลังได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล ปีการศึกษา 2558 จำนวน 246 คน สถานที่แจกแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาแพทย์ มีดังนี้ ชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา ชั้นปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตพญาไท และชั้นปีที่ 3 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

มีเกณฑ์การคัดเข้า ได้แก่ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล และเกณฑ์การคัดออก ได้แก่ นักศึกษาที่ไม่ยินยอมเข้าร่วมวิจัย

นิยามตัวแปร

จิตสาธารณะ หมายถึง กระบวนการคิดและลักษณะของบุคคลที่รู้จักเอาใจใส่และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน และคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมกลุ่มเดียวกัน โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม
2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้
3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเป็นแบบสอบถาม “จิตสาธารณะ” ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และมีความเชื่อถือเท่ากับ 0.87 ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ชั้นปี เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม และ ส่วนที่ 2 แบบวัดจิตสาธารณะ ของนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตสาธารณะ ที่ปรับปรุงพัฒนามาจากแบบวัดจิตสาธารณะของ มณีรัตน์ นุชชาติ (2553)⁵ จำนวน 20 ข้อประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการใช้สิ่งของในสถานศึกษา ด้านหน้าที่รับผิดชอบ และด้านการเคารพสิทธิ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็น 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 5 หมายถึง พฤติกรรมทุกครั้ง 4 หมายถึง พฤติกรรมบ่อยครั้ง 3 หมายถึง พฤติกรรมบางครั้ง 2 หมายถึง พฤติกรรมนาน ๆ ครั้ง 1 หมายถึง พฤติกรรมไม่เคย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Window version 19 โดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว ด้วยสถิติความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจิตสาธารณะของนิสิต นักศึกษาแพทย์ชั้นปี 1-3 ด้วยค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบทางสถิติโดยใช้ ANOVA, t-test แบบ independent sample ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ 1) 1.00-1.49 = ต่ำที่สุด 2) 1.50-2.49 = ต่ำ 3) 2.50-3.49 = ปานกลาง 4) 3.50-4.49 = มาก และ 5) 4.50-5.00 = มากที่สุด

ผลการวิจัย

จากการแจกแบบสอบถามให้นักศึกษาแพทย์ชั้นปี 1-3 จำนวน 246 ราย มีนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 195 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.26 โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตัวแปรชั้นปีการศึกษา เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม ดังแสดงในตารางที่ 1

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 2 วัดระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

ผลการวิเคราะห์ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาแพทย์ ชั้นปี 1-3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.46$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมจิตสาธารณะมากที่สุด ได้แก่ ด้านการใช้สิ่งของในมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.23$, $S.D = 0.46$) รองลงมาได้แก่ ด้านการเคารพสิทธิ ($\bar{X} = 4.22$, $S.D = 0.54$) และน้อยที่สุดได้แก่ ด้านหน้าที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.62$, $S.D = 0.65$)

ผลการเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะของนักศึกษา โดยจำแนกตามชั้นปี พบว่านักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงสุด รองลงมาคือชั้นปีที่ 1 และต่ำสุดในชั้นปีที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบทางสถิติพบว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมของพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ($p > 0.05$) ส่วนชั้นปีที่ 3 มีค่าต่ำกว่าชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ($p < 0.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดทั้ง 3 ด้าน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1:

แสดงจำนวน และร้อยละของนักศึกษาแพทย์ จำแนกตามชั้นปีการศึกษา เพศ และเกรดเฉลี่ยสะสม

สถานภาพส่วนตัว	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชั้นปีการศึกษา		
ปีที่ 1	67	34.36
ปีที่ 2	76	38.97
ปีที่ 3	52	26.67
เพศ		
ชาย	93	47.69
หญิง	102	52.31
เกรดเฉลี่ยสะสม		
≤ 2.50	10	5.29
2.50 - 2.99	35	18.52
3.00 - 3.49	110	58.20
3.50 - 4.00	34	17.99

ตารางที่ 2:

แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักศึกษาแพทย์ จำแนกตามชั้นปีการศึกษา เพศ และเกรดเฉลี่ยสะสม

สถานภาพส่วนตัว	ค่าเฉลี่ย	SD
ชั้นปีการศึกษา		
ปีที่ 1	4.04 ⁿ	0.39
ปีที่ 2	4.10 ⁿ	0.51
ปีที่ 3	3.75 ^ข	0.59
เพศ		
ชาย	3.92 ⁿ	0.48
หญิง	4.04 ⁿ	0.43
เกรดเฉลี่ยสะสม		
≤ 2.50	3.68 ⁿ	0.54
2.50 - 2.99	4.12 ⁿ	0.38
3.00 - 3.49	4.01 ⁿ	0.43
3.50 - 4.00	3.95 ⁿ	0.42

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีตัวอักษรแตกต่างกันในแนวสมมุติ มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($p < 0.05$)

ผลการเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะจำแนกตามเพศ พบว่านักศึกษาเพศหญิงและเพศชายมีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ($p > 0.05$) โดยนักศึกษาเพศหญิงมีแนวโน้มสูงกว่าเพศชาย เล็กน้อย ดังแสดงในตารางที่ 2

ผลการเปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะจำแนกตามเกรดเฉลี่ยสะสม พบว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.50-2.99 มีระดับจิตสาธารณะสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.38$) รองลงมาคือ นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.00-3.49 ($\bar{X} = 4.01$, $SD = 0.43$) และ น้อยที่สุดคือ นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม น้อยกว่า 2.50 ($\bar{X} = 3.68$, $SD = 0.54$) เมื่อนำมาคำนวณในทางสถิติพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 2

วิจารณ์

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาและเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช ปีการศึกษา 2558 ซึ่งผลการศึกษพบว่านักศึกษามีจิตสาธารณะโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเกิดจากการที่คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาลให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะของนักศึกษาดังจะเห็นได้จากการบรรจุ “มีจิตสาธารณะ” ไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล ปี 2558-2561 เพื่อให้บุคลากร นักศึกษาแพทย์มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรณรงค์พฤติกรรม “ไม่ลัด ไม่แซง ไม่แย่งเข้าลิฟท์” เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาอาจารย์ และบุคลากรมีใจเอื้อเฟื้อแก่ผู้ป่วยที่ต้องการรับบริการก่อน และสร้างวินัยในการเข้าแถวเพื่อรับบริการ และกิจกรรม “หนึ่งบาท หนึ่งวัน สานฝันให้ผู้ป่วย” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังให้บุคลากรเป็นผู้ให้ มากกว่าผู้รับ นอกจากนี้ยังได้จัดโครงการ “ธนาคารจิตอาสา” ซึ่งเป็นโครงการที่ก่อตั้งโดยการรวมตัวกันของบุคลากรทุกระดับ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเป็นผู้ให้ ไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นต้น ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่ทำการศึกษจิตสาธารณะในนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร⁶ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์⁷

มหาวิทยาลัยรามคำแหง⁸ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง⁹ เป็นต้น ซึ่งพบว่านักศึกษามีจิตสาธารณะอยู่ในระดับมาก ผลของการวิจัยนี้อาจเกิดจากรัฐบาลให้ความสำคัญกับความมีจิตสาธารณะอย่างต่อเนื่องดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จนถึง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)¹⁰ โดยในฉบับที่ 11 กล่าวไว้ว่า การสร้างกระบวนการเพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบการพัฒนาประเทศด้านสถาปัตยกรรมทางสังคม เน้นการสร้างผลิตภาพและคุณภาพทั้งในเชิงความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม นำ ซึ่งรวมถึงการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน เป็นเหตุผลให้ทุกระดับการศึกษา รวมถึงระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยขนานรับนโยบายดังกล่าวโดยการพัฒนาหลักสูตรให้มีกิจกรรมควบคู่กับการเรียนการสอน และสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับสังคม โดยให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนเพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่นักศึกษา

แม้ว่าระดับจิตสาธารณะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของจิตสาธารณะจำแนกตามชั้นปี การศึกษาพบว่า ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มีค่าไม่แตกต่างกัน สำหรับชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าชั้นอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดทั้ง 3 ด้าน ผลลัพธ์เช่นนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาที่หนักกว่าทำให้นักศึกษามุ่งสนใจแต่กับการเรียน นึกถึงส่วนรวมน้อยลง มีผลให้ระดับคะแนนจิตสาธารณะต่ำทั้ง 3 ด้าน ดังรายงานของ วิสวะ ชาติธิกุล (2556)¹¹ ที่รายงานว่านักศึกษามุ่งแต่สนใจเรื่องการเรียน จนทำให้ไม่มีเวลาที่จะคิดช่วยเหลือสังคม จึงทำให้เห็นความชัดเจนของสังคมไทยในกลุ่มนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาว่าขาดจิตอาสา การศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาแพทย์ในชั้นปีที่สูงขึ้นจะมีจิตสาธารณะลดลง ดังนั้นควรหาแนวทางในการลดการเรียนที่หนักเกินไป และสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น หรือจัดการเรียนการสอนที่แทรกความมีจิตสาธารณะในรายวิชาที่สามารถทำได้ เพื่อทำให้ความมีจิตสาธารณะของนักศึกษาแพทย์ยั่งยืน ดังวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2538)¹² กล่าวว่าการศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้

เป็นจุดศูนย์กลางของกระบวนการพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ และเป็นงานที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐานของสถาบันอุดมศึกษา กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้แก่ นักศึกษาจึงมีความสำคัญควบคู่ไปกับการเรียนการสอนที่มีอยู่ในหลักสูตร ถือเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนานักศึกษานอกห้องเรียน

การศึกษานี้เปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะระหว่างเพศชายและเพศหญิง แม้ว่าผลการวิเคราะห์ทางสถิติจะไม่มี ความแตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาพบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มของระดับจิตสาธารณะสูงกว่าในเพศชายทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพศหญิงเป็นเพศที่มีความเรียบร้อย ละเอียดย่อมและอ่อนโยนกว่าเพศชาย¹³ จึงอาจส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะที่แสดงออกมา ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทร์จิรา มูลเมือง (2535)¹⁴ ศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่ศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่านักศึกษาหญิงมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักศึกษาชาย นอกจากนี้การศึกษานี้ยังได้เปรียบเทียบระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่างกัน ซึ่งพบว่านักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่างกันมีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทร์จิรา มูลเมือง (2535)¹⁴ ที่รายงานว่าไม่พบความแตกต่างของระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน อย่างไรก็ตามการที่จิตสาธารณะของนักศึกษาไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ และเกรดเฉลี่ยสะสม อาจเป็นเพราะการที่นักศึกษาได้รับการปลูกฝังจากสถาบันครอบครัว ดังที่กล่าวไว้ในรายงานของการศึกษาก่อนหน้าที่พบว่าลักษณะพื้นฐานของครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษา¹⁵ และนอกจากนี้การปลูกฝังจิตสาธารณะจากสถาบันการศึกษาเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีจิตสาธารณะดังที่คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามการศึกษานี้มีข้อจำกัด ได้แก่ เป็นการศึกษาข้อมูลจากนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์เท่านั้น ไม่สามารถใช้แทนกลุ่มตัวอย่างของสถาบันการศึกษาอื่นได้ นอกจากนี้การข้อมูลวิเคราะห์เป็นเพียงข้อมูลภาคตัดขวาง ไม่สามารถสรุปได้ว่านักศึกษาแพทย์มีระดับจิตสาธารณะลดลงเมื่อเรียนชั้นปีที่สูงขึ้นได้จริง เนื่องจากเป็นนักศึกษาคณะกลุ่ม ดังนั้น

ในอนาคตควรมีการศึกษาข้อมูลโดยใช้ นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเดียวกันโดยทำการศึกษาระยะยาวตั้งแต่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จนถึงชั้นปีที่ 3 ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากขึ้น

บทสรุป

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการวัดระดับจิตสาธารณะของนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 1-3 โดยผู้ศึกษาได้ออกแบบสอบถามพฤติกรรมจิตสาธารณะ 3 ด้านได้แก่ ด้านการใช้สิ่งของในมหาวิทยาลัย ด้านหน้าที่รับผิดชอบ และด้านการเคารพสิทธิ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช จำนวน 195 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มีระดับจิตสาธารณะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 มีระดับจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน ขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีระดับจิตสาธารณะต่ำสุด และนอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่มีเพศและเกรดเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีระดับจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 ที่เข้าร่วมงานวิจัยและทุนสนับสนุนจากโครงการทุนส่งเสริมวิจัยทางการแพทย์ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

เอกสารอ้างอิง

1. Lichtman R. The violent disorder of our public mind. [internet]. 2013 [cited 2013 Mar 13]. Available from <http://truthout.org/opinion/item/15304-the-violentdisorder-of-our-public-mind>.
2. Jakpisut S. Public consciousness. Art and culture 2001; 20(3): 22-3.
3. Magnusson D, Endler NS. Personality at the cross-roads: Current issues in interactional psychology. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 1977.

4. Thai Qualifications Framework for Higher Education. [internet] 2017 [cited 2017 Aug 10]. Available from: <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews3/News328072552.pdf>.
5. Nutchad M. Environmental factors in schools affecting public mind behaviors of prathom sueksa six students under the Samut Sakhon primary educational service area office [dissertation]. Ramkamhaeng University; 2010.
6. Kampan A, Sakulku J, Phothisook A, Phutiariyawat J. A Study of Factor Analysis of Public Consciousness of University's Students in Bangkok Area. Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University 2015; 18: 299-313.
7. Vongmonta A. Factors affecting towards public mind of Prince of songkla university's students [dissertation]. Prince of Songkla University; 2010.
8. Namarak R. Analysis of composition of public minds of students in Ramkhamhaeng University student organization [dissertation]. Ramkhamhaeng University; 2009.
9. Yodsuwan B. Level of public consciousness of Mae Fah Luang University undergraduate students. [dissertation]. Mae Fah Luang University; 2013.
10. Office of the National Economic and Social Development Board. National Economic and Social Development Plan Eleventh edition (2012-2016). [internet]. 2017 [cited 2017 Aug 10]. Available from: http://www.nesdb.go.th/download/article/article_20160323112431.pdf.
11. Chatreekul V. Leadership Training for Social Workers. [internet]. 2017 [cited 2017Aug 10]. Available from: <http://www.changemakers.com/en/project/volunteer-activist-training-for-the-community>.
12. Devatadin Na Ayudhya W. Moral Development of Student Ethics. Bangkok: Printing House, 2000.
13. Chuabangkaew P. Personality development. 11st ed. Pathumthani: Bangkok University; 2010.
14. Moonmuang J. A comparison of social responsibility levels of students in different fields of studies [dissertation]. Psychology: Chulalongkorn University; 1992.
15. Cheng, Wan Hua; & Khoo, Ee Wan. Research Report: Civic Mindedness Components, Correlates and Implications for the Public Service. Singapore: Civil Service College; 2011.